

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yksinkertaistamiseksi varainhoitoasetuksen uudistamisen yhteydessä (omnibus-asetusehdotus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yksinkertaistamiseksi varainhoitoasetuksen uudistamisen yhteydessä (omnibus-asetusehdotus) (U 18/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Eliisa Hujala, työ- ja elinkeinoministeriö
- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksessa on yhteen säädökseen sisällytetty yleisten varainhoitosääntöjen tarkistus sekä muutoksia alakohtaisiin sääntöihin, mukaan lukien Euroopan rakenne- ja investointirahastoista annetut asetukset (Euroopan rakenne- ja investointirahastoja koskevat yhteiset säännökset, jäljempänä ERI-yleisasetus, Euroopan aluekehitysrahastosta annettu asetusta ja Euroopan sosiaalirahastosta annettu asetusta). Yhdistämällä alakohtaiset muutokset samaan säädösehdotukseen komissio pyrkii takaamaan johdonmukaisen ja nopean neuvotteluprosessin.

Komission esityksen tavoitteena on menettelyjen yksinkertaistaminen, rahoitusinstrumenttien tehokkaampi käyttö, joustavampi budjettihallinto ja fokuksen kiinnittäminen tuloksiin ja raportoinnin virtaviivaistamiseen. Komissio ei halua tässä yhteydessä avata laajempaa koheesio politiikan uudistuskeskustelua, vaikka se ehdottaakin muutoksia ERI-yleisasetukseen ja Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta annettuihin perusasetuksiin.

Valiokunnan lausunto TaVL 11/2017 vp

Valtioneuvoston kanta

EU-sääntelyn toimivuuden ja laadun parantaminen on Suomen EU-politiikan avaintavoite. Sääntelyn sujuvoittaminen, normien purku ja tarpeettoman hallintobyrokratian karsiminen tukevat kasvupolitiikkaa parantamalla yrittäjyyden edellytyksiä ja edistämällä uusien työpaikkojen syntymistä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä parantaa ja tehostaa unionin varojen käyttöä sekä taloushoitoa kunnioittaen budjettiperiaatteita. Samalla tulee yksinkertaistaa menettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa vaarantamatta kuitenkaan varojen asianmukaista käyttöä. Tarvittavassa muutoksessa onnistuminen riippuu kaikista tekijöistä ja toimijoista, jotka ovat mukana prosesseissa. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää valta- ja vastuusuhteiden tiiviiseen kytkentään.

Valtioneuvosto kannattaa komission esityksen tavoitteita yksinkertaistamisesta, mutta näkee, että tarvetta on vielä pidemmälle menevään uudistukseen. Yksinkertaistamisen ja joustavuuden edistäminen ei onnistu vain yksittäisillä säädösmuutoksilla, vaan tarvitaan kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa. Valtioneuvosto pitää toivottavana, että jaetun hallinnon rahastot otettaisiin mukaan kattavampaan yhtenäistämiseen ja yksinkertaistamiseen tulevan 2021-rahoituskehysten ohjelmissa.

Valtioneuvosto katsoo, että tarkemmat politiikkatavoitteiden toimeenpanoa koskevat velvoitteet eri jäsenvaltioissa tulisi mitoittaa riskiperusteisesti ottaen huomioon maan käytettävissä oleva EU-varojen määrä ja muut jäsenvaltioiden erityispiirteet. Keskeinen kysymys on hallinnon kokonaisketjun pituus ja se, toteuttaako järjestelmä rahastojen tavoitteita optimaalisesti: olisivatko tavoitteet saavutettavissa yksinkertaisemmilla hallintojärjestelyillä ja voitaisiinko rahastoja eri tavoin yhdistelemällä saavuttaa tehokkuusetuja. Hallinto- ja valvontajärjestelmien sääntely tulisi mitoittaa siten, että hallinnon toimivuus voitaisiin huomioida jo velvoitteita asetettaessa. Valvontaa tehostettaisiin tai väljennettäisiin sen mukaan, kuinka paljon kussakin jäsenvaltiossa tai toimialalla on tullut ilmi väärinkäytöksiä ja muuta sääntöjenvastaista toimintaa.

Suomen näkemyksiä komission esityksen yksityiskohtiin rakennerahastojen osalta on tuotu esille aiemmin E 103/2016 vp -kirjelmässä eduskunnalle. Suomi määrittelee lopullisen kantansa kokonaisuuden yksityiskohtiin käsittelyn edetessä neuvostossa ja parlamentissa Suomen kokonaisuuden huomioon.

Valtioneuvosto tukee esityksiä uusien yksinkertaistettujen kustannusten korvaamisen mallien käyttöönotosta ja ennalta sovittuihin tuloksiin perustuvien kustannusmallien pilotointia. Yksityiskohdista tarvittaisiin kuitenkin lisätietoa, jotta käyttökelpoisuuden arvioiminen olisi mahdollista. Jatkossakin on tarpeen ottaa huomioon hankkeiden heterogeenisuus ja varmistaa, ettei tuloksellisuusperiaatteen ja vastinrahoitusedellytyksen yhteisvaikutuksena tulla luoneeksi esteitä hyville hankkeille.

Rahoitusvälineitä koskevia esityksiä voidaan Euroopan rakenne- ja investointirahastoja koskevien muutosehdotusten osalta pitää oikeasuuntaisina pyrittäessä lisäämään ja monipuolistamaan yritysten rahoitusmahdollisuuksia. Rahanpesun ja veronkierron estämistä koskevia jäsenvaltio-

Valiokunnan lausunto TaVL 11/2017 vp

den velvoitteita tulisi oikeusvarmuussyistä täsmentää ja varmistaa sääntelyn yhdenmukaisuus muita EU:n talousarviovaroja koskevan sääntelyn kanssa.

Meri- ja kalatalousrahaston hankkeiden sääntelyn kannalta on olennaista, että varainhoitoasetuksen artiklassa 280 annetaan asianmukaiset voimaantulosäännökset tuloa tuottavia hankkeita koskevien muutosten takautuvasta soveltamisesta ohjelmakauden alusta alkaen 1.1.2014.

Suomi voi tukea komission esityksiä rahastojen tuen kohdentamisesta muuttoliikkeen aiheuttamiin kustannuksiin.

Valtioneuvosto katsoo, että eräiden komission esittämien indikaattoritietojen kerääminen Euroopan sosiaalirahaston toimenpiteisiin osallistujilta on lähtökohtaisesti tarpeetonta ja tietojen seurannasta voitaisiin luopua kokonaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission esityksen tavoitteena on rahoitusinstrumenttien tehokkaampi käyttö, menettelyjen yksinkertaistaminen, joustavampi budjettihallinto ja fokuksen kiinnittäminen tuloksiin ja raportointiin virtaviivaistamiseen. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan avata koheesiopolitiikan uudistuskeskustelua, vaikka ERI-yleisasetukseen ja Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta annettuihin perusasetuksiin ehdotetaankin muutoksia: yksinkertaistetut kustannusmallit, yhteinen toimintasuunnitelma ja teknisiä täsmennyksiä rahoitusinstrumentteihin ja asetusten artikloihin.

Talousvaliokunta viittaa aikaisempaan lausuntoonsa (TaVL 42/2016 vp — E 103/2016 vp) kiinnittäen erityisesti huomiota rakennerahastojen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden suhteesta niiden hallintoihin käytettäviin resursseihin. Valiokunta on ilmaissut erityisen huolensa hallinnon kokonaisketjun pituudesta ja tuonut esille mahdollisuuden tavoitella tehokkuusetuja rahastoja yhdistämällä.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan valvontajärjestelmiä tulee kehittää riskiperusteisesti ja huomioida, kuinka paljon jäsenvaltiossa tai toimialalla on ilmennyt väärinkäytöksiä tai epäsäännönmukaisuuksia.

Talousvaliokunta pitää myös varsin oikeaan osuvana valtioneuvoston kannassa ilmaistua huomautusta siitä, että tavoiteltu yksinkertaistaminen ja joustavuuden edistäminen eivät liene saavutettavissa yksittäisiä normeja muuttamalla tai kumoamalla vaan tarvittaneen järjestelmän kokonaisuudistusta. Rakennerahastojen hallintoihin suunnitellut uudistukset tulee joka tapauksessa voida nivoa kansallisiin viranomaistoimintojen uudistuksiin päällekkäisten ja peräkkäisten hallinnon uudelleenjärjestelyjen välttämiseksi. Olemassa olevia kansallisia rakenteita tulee hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti; hallintorakenteiden ylläpitämiseen yksinomaan rakennerahastojen toimintaa varten tulee ryhtyä vain poikkeustapauksissa.

Valiokunnan lausunto TaVL 11/2017 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 9.3.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller